

Een huis voor het sieraad

Interview met Liesbeth den Besten en Alexandra van Strien van Stichting Sieraden Collecties

Een huis voor het sieraad: dat is het doel van Stichting Sieraden Collecties (SSC), waar Liesbeth den Besten en Alexandra van Strien sinds de oprichting in 2014 bij betrokken zijn.¹

In Nederland zijn veel sieradenverzamelaars. Maar wat moet er met hun collectie gebeuren wanneer zij komen te overlijden? Erven de kinderen ieder een deel van de verzameling, belanden de stukken in een doos op zolder, of worden ze verpatst? De collectioneers hebben er vaak nog niet over nagedacht, noch informatie over de sieraden – bijvoorbeeld de naam van de maker of het jaar waarin het stuk is vervaardigd of aangekocht – vastgelegd. ‘Alles zit in hun hoofd, zeggen ze dan. Maar daar is de kennis vanzelfsprekend niet veilig’, vertelt Den Besten.

Veilig onderdak

Wat moet er gebeuren? Van Strien licht de plannen toe: ‘SSC brengt verzamelaars een paar maal per jaar bijeen, om gezamenlijk na te denken over een veilige toekomst voor de privécollecties. Wij zijn al tevreden als collectioneers hun nalatenschap met familie bespreken en vastleggen. Maar het liefst geven wij de sieraden een veilig onderdak!’ Den Besten vult aan: ‘Een vaste, geormerkte plaats, waar geen conservator kan besluiten dat hij of zij de stukken toch niet

(meer) interessant vindt om te exposeren.’ Een huis voor het sieraad, dus.

Geen eigen museum, want ‘dan is er alwéér een museum bij, één met bovendien een relatief klein aantal bezoekers’, aldus Den Besten. Een alternatief zou zijn om een plekje in de bestaande infrastructuur te vinden. ‘We hebben veelbelovende gesprekken gehad met Tassenmuseum Hendrikje; zij wilden een nieuw depot opzetten, waar een “sieradenhuis” van SSC deel van uit zou kunnen maken’, vertelt Van Strien. ‘Maar de subsidieaanvraag van het museum voor dit depot is afgewezen in het Amsterdamse Kunstenplan.’ De interesse is er, maar het geld ontbreekt. Net als de expertise om sieradencollecties vakkundig te beheren. Dit laatste is een pijnpunt in het museale bestel. Museum Arnhem en CODA Apeldoorn hebben bijvoorbeeld geen eigen curatoren meer die zich met sieraden bezighouden, zo constateerde Den Besten. Zij gaan gezamenlijk voor een periode van vier jaar met een parttimekracht werken. In andere musea verdwijnen sieraden, door personele en inhoudelijke veranderingen, naar de marge.

Persoonlijk

Van Strien sprak een aantal conservatoren voor haar afstudeeronderzoek in 2014, en zag dat het op nog een ander punt wringt: ‘De invalshoek van een verzamelaar is wezenlijk anders dan die van een museum. Waar de laatste veelal streeft naar een zo compleet mogelijk tijdsbeeld, zoekt de eerste naar stukken die hem of haar persoonlijk raken. Sieradenverzamelaars zijn immers ook -dragers.’ Topstukken, grote namen, daar heeft Den Besten, zelf verzamelaar én drager, niet zoveel mee. ‘Belangrijker is dat een sieraad mij

Een sieradenverzamelaar heeft een wezenlijk andere invalshoek dan een museum, want de eerste is naast verzamelaar ook drager

persoonlijk bevalt; dat ik het prettig vind om te dragen en dat het een uitspraak is als ik het draag.' En waar zijzelf daarnaast interesse heeft in streek- en rouwsieraden, verzamelt een ander sieraden in een bepaalde vormtaal. Dat maakt privécollecties uniek. Maar juist door dat persoonlijke, individuele karakter horen particuliere verzamelingen vaak niet thuis in een bredere museale collectie.

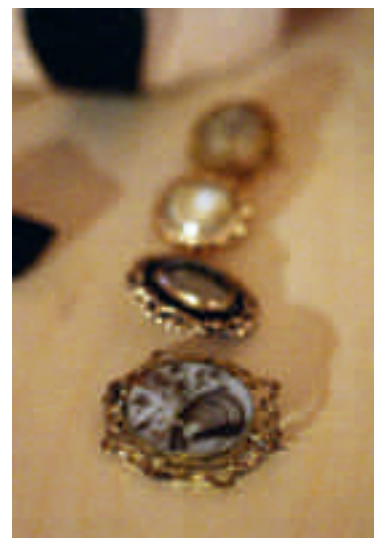
Daar komt bij dat sieraden niet passen in de kaders van de kunstdisciplines, waarmee veel musea werken in het (tentoonstellings)beleid,

schenking te ontvangen, maar alleen onder voorwaarde dat we de sieraden publiek toegankelijk maken', aldus Van Strien.² 'Dat is precies wat wij voor ogen hebben: de sieraden en SSC beter zichtbaar maken.'

Er is ook een sociaal-cultureel belang in het toegankelijk maken van particuliere sieradenverzamelingen. 'Sieraden van Nederlandse hedendaagse makers zijn onderdeel van ons erfgoed. Nederland is de bakermat vanwaaruit het hedendaagse sieraad medio jaren zestig zijn wereldwijde opmars begon. En nog altijd staat

Ted Noten: *Mephisto* (ring met afdraaibare kop), brons, 3D geprint zelfportret van de kunstenaar, 2012 (links); Erica Prazzoli: *Device 2 or device to regulate the flow of excessive information we are subjected to* (bril), koper, walnoot, leer, 2015 (rechts). Foto: Kimberly van Aart

19de eeuwse rouwsieraden, broches van goud, glas, menselijk haar en dergelijke. Foto: Kimberly van Aart

zo vertelt Van Strien. Den Besten beaamt dat: 'Zeker grote musea presenteren sieraden vaak als kunstobjecten; in bijvoorbeeld het Rijksmuseum en het Victoria and Albert Museum zijn voor sieraden donkere, heilig aandoende schatkamers ingericht. Dat is jammer, want sieraden worden op het lichaam gedragen! Het publiek moet zich een voorstelling kunnen maken van die context. We denken daarom aan een soort open depot, waar men de stukken kan bekijken, aanraken, uitproberen.' Van Strien vult aan: 'Mode wordt op mannequins geëxposeerd – misschien moeten wij voor sieraden iets soortgelijks proberen.'

Het streven is de sieraden die SSC in bruikleen of bezit krijgt, op korte termijn te exposeren. 'Recent hebben we de status van Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI) verkregen, waardoor het mogelijk wordt om sieradencollecties als

Nederland ermee aan de top. Sieraden zijn bovendien verbonden aan het leven in een bepaalde periode en cultuur, zeggen iets over de identiteit van dragers toen en nu, en markeren belangrijke gebeurtenissen', vertelt Den Besten.

Daarom horen de privécollecties bewaard te blijven, niet (alleen) in de handen en hoofden van verzamelaars, maar in een huis voor het sieraad, toegankelijk voor iedereen. ●

Noten

- 1 Liesbeth den Besten is secretaris van SSC. Het bestuur bestaat verder uit Ruudt Peters (voorzitter), Guus Bakker (penningmeester), Leo Versteijlen en Jim Reekers (algemeen bestuursleden). Alexandra van Strien is projectmanager.
- 2 Schenkingen aan culturele ANBI's zijn fiscaal voordelig, waardoor het voor collectioneers financieel aantrekkelijk wordt om sieraden te schenken aan SSC. Zodoende vindt binnenkort de formele schenking van de eerste collectie plaats, na een periode van bruikleen.